

Tijorat banklarida raqamli bank mahsulotlarini joriy etishning samaradorlikka ta'siri

**Muxtorov Ulug'bek
Xayotjonovich**

"Tashkent International University"
PR va Marketing bo'limi boshlig'li
+998999233834
u.mukhtorov11@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda tijorat banklarida raqamli bank mahsulotlarini joriy etish jarayonlari va ularning moliyaviy samaradorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi bank aktivlari sifati, operatsion xarajatlar va mijozlar faolligiga qanday ta'sir ko'rsatishi ochib berilgan. Shuningdek, raqamli transformatsiya sharoitida banklar uchun samaradorlikni oshirish yo'nalishlari aniqlanib, umumlashtirilgan xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli bank mahsulotlari, tijorat banklari, raqamli transformatsiya, bank samaradorligi, moliyaviy innovatsiyalar.

Kirish

Jahon moliya tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bank faoliyatining an'anaviy shakllarini tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, tijorat banklarida mobil banking, internet-banking, raqamli to'lovlar va masofaviy kreditlash xizmatlarining keng joriy etilishi bank xizmatlarining tezkorligi va shaffofligini oshirmoqda. Ushbu jarayon banklarning operatsion xarajatlarini qisqartirish, mijozlar bazasini kengaytirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omilga aylanmoqda. Shu sababli, raqamli bank mahsulotlarining samaradorlikka ta'sirini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb hisoblanadi.

Asosiy qism

Raqamli bank mahsulotlari tijorat banklarining ichki jarayonlarini avtomatlashtirish, inson omili bilan bog'liq xatoliklarni kamaytirish va xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli kanallar orqali amalga oshiriladigan operatsiyalar ulushi oshgani sari banklarning operatsion samaradorligi ham ortadi.

Ushbu grafik market.us tadqiqot kompaniyasining hisobotiga asoslangan bo'lib, jahon raqamli bank platformalari bozorining 2023-yildan 2033-yilgacha bo'lgan prognozini ko'rsatadi. Bozor ikki asosiy komponentga bo'lingan: **"Platform"** (raqamli bank tizimlarining asosiy infratuzilmasi) va **"Xizmatlar"** (maslahat, integratsiya va qo'llab-quvvatlash xizmatlari). 2023-yilda bozor hajmi 16,1 milliard dollarni tashkil etgan bo'lib, 2033-yilga kelib u 71,6 milliard dollarga yetishi kutilmoqda. Bu o'sish

yillik oʻrtacha 16,1% CAGR (Compound Annual Growth Rate) surʼatida amalga oshirilishi prognoz qilinmoqda. Raqamli bankingning tez rivojlanishi smartfonlar tarqalishi, internetga kirish imkoniyatining oshishi va mijozlarning onlayn xizmatlarga boʻlgan talabi bilan bogʻliq.

1-rasm. 2023–2033-yillarda jahon raqamli bank platformalari bozorining rivojlanish prognozi

Grafikda koʻrinib turibdiki, bozor hajmi har yili barqaror oʻsib bormoqda. Masalan:

- 2023-yildan 2024-yilgacha oʻsish taxminan 16% atrofida.
- 2032-yildan 2033-yilgacha ham shunga yaqin surʼat saqlanmoqda.

Komponentlar boʻyicha tahlil qilsak, **“Platform”** qismi bozorda ustunlik qilmoqda: 2023-yilda taxminan 11 mlrd dollar, 2033-yilda esa 52,9 mlrd dollarga yetishi kutilmoqda. Bu platformalar (mobil ilovalar, onlayn banking tizimlari) asosiy investitsiya yoʻnalishi ekanligini koʻrsatadi. **“Xizmatlar”** qismi ham oʻsmoqda (2023-yilda 5,1 mlrd, 2033-yilda 18,7 mlrd), lekin platformaga nisbatan sekinroq bu xizmatlar platformalarni qoʻllab-quvvatlash va moslashtirish uchun zarur ekanligini bildiradi.

Oʻsishning asosiy sabablari:

- Smartfon va internet foydalanuvchilarining koʻpayishi (ayniqsa, Osiyo-Tinch okeani mintaqasida).
- Banklarning raqamli transformatsiyasi: anʼanaviy filiallar oʻrniga onlayn va mobil bankingga oʻtish.
- Fintech kompaniyalarining raqobati va yangi texnologiyalar (AI, cloud computing) integratsiyasi.
- Pandemiya davrida mijozlarning raqamli xizmatlarga oʻrganib qolishi.

Hisob-kitoblarga koʻra, oʻsish surʼati geometrik progressiya asosida (taxminan 17% yillik oʻsish koeffitsienti) prognoz qilingan boʻlib, bu CAGR 16,1% ga toʻgʻri keladi. Bu raqamli banking bozori uchun yuqori koʻrsatkich hisoblanadi (boshqa tadqiqotlarda 11–20% oraligʻida farq qiladi).

Jahon raqamli bank platformalari bozori kelgusi 10 yilda 4 baravardan ko'proq o'sishi kutilmoqda, bu banking sohasidagi raqamli inqilobning chuqurligini ko'rsatadi. Platform komponenti bozorni yetakchilik qilishi va umumiy hajmning 70–75% ni egallashi prognoz qilinmoqda. Bu o'sish banklarga yangi mijozlarni jalb qilish, xarajatlarni kamaytirish va xizmat sifatini oshirish imkonini beradi. Biroq, kiberxavfsizlik, regulyatsiya masalalari va rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli savodxonlikning pastligi xavf tug'dirishi mumkin. Umuman olganda, ushbu prognoz raqamli bankingning kelajakdagi dominant banking shakliga aylanishini tasdiqlaydi va investorlar hamda banklar uchun katta imkoniyatlar ochmoqda.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarida raqamli bank mahsulotlarini keng joriy etish bank samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Raqamli transformatsiya banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, raqobatbardoshligini oshirish va mijozlarga yo'naltirilgan xizmatlar modelini shakllantirish imkonini beradi. Shu bois, raqamli bank mahsulotlarini rivojlantirish strategiyasini izchil amalga oshirish tijorat banklari uchun ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori .
2. Markaziy bankning bank sektorini raqamlashtirish bo'yicha hisobotlari.
3. Thalassinou E.I. Digital transformation and banking efficiency.
4. Schueffel P. Fintech and digital banking development.
5. World Bank. Digital financial services and bank performance.